

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Uniuersa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalae, 1644

Sect. 3. uisusmodi naturæ sint Angeli, finitæ an infinitæ, simplicis, an
compositæ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

Adrian.

Papae ad Carolum magnum, & ex Algero & Platina: ut videre est apud Bellarmin. lib. de script. ecclesiast. in obseruat. ad rom. 3. D. Augustini. Cumque ibi dicitur tanquam dogma ecclesiasticum, nihil esse incorporatum, nisi Deum, non Angelos, non homines, non animas humanas, sed solum Deum, quia ubique est, & est inuisibilis omnibus creaturis: alio sensu usurpatur *corporeum*, prout scilicet denotat restrictionem ad certum locum, & negationem immensitatis, corporibus maxime convenientem.

Obiicit quarto Caietanus, omnes gradus viuientium corporeorum esse concedendos, utpote necessarios ad perfectionem Vniuersi. Ergo sicut dantur vegetantia sine sensu, & sentientia sine motu progressiuo: sic dari debent intelligentia sine sensu cum solo motu progressiuo, quales erunt mali daemones praediti corporibus aërijs. Ergo tales sunt concedendi.

Respondeo coniecturam illam leuissimam esse, indignamque ut propter eam Caietan. & Eugubin. affirmarent daemones esse corporeos, cum res iam extra controuersiam posita videretur. Neque enim constat, neque necesse est, dari omnes gradus infimos rerum possibiles. Quare licet non implicaret dari formam intellectualem informantem corpus non sentiens, quod e minimè vteretur ad hauriendas species, sed ad motum & alios quosdam effectus: non tamen sequitur tale esse de facto: quia non omnes viuientium gradus specifice aut generici, qui dari possunt, debent esse reipsa: & perfectio Vniuersi non est quanta esse potuit, sed quantum Deus voluit.

Addo ex D. Thom. q. 50. art. 1. in corpore intelligendi principium non posse esse formam corporis. Ac per se quidem parum aut nihil probabile est, parum principium intelligendi posse vniuersi corpori, quo tamen ad intelligendum nullatenus iuuetur, ita ut saltem mediate seruiant illi organa, quatenus hauriat per sensus species ad intelligendum necessarias, aut ab illis detegantur ad intelligendum. Cum enim vniuersi compositi vniuersi per se, appareat potissimum ex communitate operationis, ad quam pars vtriusque aliquo modo iuuet: sicut non vniuersi in consortio operationis: ita parum probabile videtur venire in consortio vniuersi naturae per se. Deinde spiritus qui concipitur ita perfectus, ut nullo modo egeat corpore ad exercitium suarum operationum intellectiuarum, debet consequenter concipi habere vim totalem, & adaequatam se & alia mouendi. Alioquin deficeret in ministro, qui excellit in summo. Et natura non sibi satis constaret in opere suo. Non enim disiungi possunt haec perfectiones: cognitio, appetitio, & aliqua ipsius ad exequendum proportio naturae potentia. Quod si ita est, non est vlla in tali spiritu ad corpus tanquam ad comparationem habitudo, siquidem non debet, aut etiam potest, per illud perfici aut compleri.

SECTIO III.

Cuiusmodi natura sint Angeli: finita an infinita: simplicis an compositae

Respondeo Angelos esse naturam finitam, & reagentem simplicis & indiuisibilis. Prima responsi pars, quod scilicet Angeli sint naturam finitam probatur ex Psal. 8. v. 4. ubi dicitur homo paulò minor angelis esse factus: deque angelis & homine naturaliter spectatis sermo est, adeoque de ipso Christo secundum naturam consideretur, ut docet Apostolus Hebr. 1. v. 7. & 9. Atqui non paulò, sed infinitè minor Angelis foret, si essent Angeli naturam infinitam, vel simpliciter, vel in suo genere. Talis quoque infinitatis nullum iudicium naturale apparet, neque in scientia, & que in voluntate neque in potentia loco motiua & executiua Angelorum. Duratio verò nihil est aliud, quam permanentia in esse, quae quoad id quod actus est, finita est. Praeterea autem, vel futura, temporè infinito respondere potest. Sed non arguit perfectionem infinitam rei durantis infinitè beneficio alterius. Anima enim nostra durabit in aeternum, ut Angeli, cuius tamen finitudo & limitatio virtutis ac perfectionis nota est nobis experientia. Praeterea ac reuocantur attributa Angelorum, & quae ad ea reuocantur, aliam naturam nota non sunt. Quod si omnia attributa ipsis connaturalia finita sunt: signum est naturam quoque ipsam finitam esse. Nec obest quod angeli praecellant infinitis creaturis materialibus, quae perfectiores & perfectiores in infinitum creati possunt. Nam homines praecellunt quoque infinitis speciebus bestiarum animalium. Sed ille excessus geometricus tantum est, non arithmeticus, id est, non per continentiam formalem aut eminentialem illarum omnium perfectionum, ut numerus quaternarius quaternarium, & ternarium, & binarium continet: sed per excellentiam simplicem vniuersi gradus perfectionis, ad quem nulla aliarum inferiorum attingit: ad eum modum quo circulus dicitur à Geometris superare perfectione figuras omnes rectilineas in infinitum multiplicabile.

Secunda pars, quod scilicet Angeli sint naturae simplicis, & indiuisibilis, probatur primò ex Dionysio de coelesti Hierarch. cap. 1. ubi affirmat Angelos esse simplices, in diuino supremo gradu simplicitatis. Quod de Angelis quoad naturam saltem, verum esse debet. Loquimur autè hinc de natura angelica, non de supposito, quod praeter naturam, habet usum aut modum substantiae, quem multi putant distingui à parte rei à natura, & cum illa componere suppositum. Non loquimur etiam de composito accidentali ex natura & accidentibus spiritualibus, intellectu, voluntate & similibus.

Non constat dari omnes gradus infimos possibiles.

20.

D. Thom. Parum intelligendi principium non potest esse forma corporis.

quae genus compositionis non negamus in Angelis. Probatu secundo percurrendo singillatim compositiones substantiales, quae in rebus aliis reperiuntur, & ostendendo nullam earum conuenire Angelis.

23. Non sunt compositi ex materia & forma.

Atque ut incipiamus a compositione ex materia & forma, vel ex corpore & spiritu: patet ex dictis sect. I. Angelos non ita esse compositos, quos Dionys. alique Patres ibi citati vocant *abstr.*, & plane incorporeos. Et quamuis non repugnet dari ens spirituale compositum ex materia & forma spiritalibus: non repugnet, inquam, dari alteram partem substantialem, spiritalem, incompletam, per modum materiae spiritalis, complebilis & perfectibilis, aptaeque componere cum altera, ut forma: sicut reipsa datur in homine vna eius pars substantialis & spiritalis, apta componere cum corpore, a quo magis distat, cuique videtur esse minus proportionata ad vnionem, quam pars vna spiritalis cum alia: & a qua inuari posset ad melius intelligendum & volendum: sicut anima rationalis iuuatur ab habitu intellectus & voluntatis, & a speciebus, ut intelligat & velit. Ac si ratio partis & incompleti in gradu spiritus non repugnat formae, quae nobilior est: cur repugnet alteri parti se habenti per modum materiae? Et cur dari nequeat materia quamdam spiritalis, seu pars substantialis incompleta per modum materiae, sicut datur forma spiritalis, incompleta intra gradum spiritus? Licet, inquam, non repugnet absolute compositione materia spiritali & forma se mutuo iuuantibus ad operationes intelligendi & volendi: huius tamen compositionis in Angelis nullum vestigium est, nullae necessitas, nec ad vitales operationes intelligendi & volendi, siue ad motum localem, & actus potentiae executiuum. Idem enim sine vilo diuerso potest esse agens & patiens, & pati ac recipere aliquid a seipso, ut de rebus ipsis materialibus notum est. Quare nullum est fundamentum quo Ricard. & Bonauent. genus illud materiae spiritalis inuenerunt in naturam Angelicam, eod scilicet quod nihil seipsum mouere possit.

24. Angeli non sunt compositi ex partibus extensionis.

Compositio vero ex partibus extensionis non est potenda in Angelis. Si enim partes extensionis sunt propriae corporum & corporeorum, ut fert communis & vera sententia Philosophorum, & Theologorum, hoc ipso quod Angeli sunt plane incorporei, sunt quoque inextensi. Adde Concilia & Patres supra citatos non minus dare simplicitatis Angelis, quam animae rationali, quae sine dubio caret partibus extensionis, secundum quas loco coextendatur. Alioquin in mutilatione alicuius membri hominis, aut periret pars animae, quae erat in parte corporis abscissa: aut intraret in alias corporis partes: aut maneret extra, ita ut pars animae esset in corpore superflua & viua, alia extra corpus. Non primum alioquin anima non foret immortalis & incorruptibilis. Non secundum: quia pars animae relicta in corpe

Anima rationalis caret eiusmodi partibus.

re ipsum totum informat, & huius regressio- nis nullum indicium est. Non denique tertium: sic enim altera pars anime foret in via, altera extra viam, & statum merendi aut demerendi, quod est absurdum, & alienum a fide Catholica. Adde quod anima tota simul infunditur in instanti conceptionis. Si autem partes haberet: deberent aliqua subinde in augmentatione succedere. Neque enim hic locum habere potest condensatio anime vel rarefactio: quia nisi mutetur vnica anima ad partes corporis, non potest ipsa condensari aut rareferi, quia simul condensetur, aut rarefiat partes corporis quibus vnita est. A parvuli non crescunt per rarefactionem dumtaxat: sed per accessionem nouae entitatis substantialis praexistenti additae. Vltimus si Angeli natura componeretur ex partibus extensionis, vel illae essent homogeneae, vel heterogeneae. Si primum: ergo sicut quaelibet pars caloris habet totam essentiam caloris metaphysice, & est calor: ita quaelibet pars Angeli esset Angelus: sicque vnus Angelus esset multi aut infiniti Angeli. Si secundum: id erit quia v.g. vna pars Angeli est intellectiua, alia volitiua, alia loco motiua, aut aliter operatiua a dextra ex directione intellectus & applicatione voluntatis. Neque enim alia attributa substantialia cognoscimus in Angelis. At vnica substantia potest esse haec tria in Angelis, ut est in anima rationali. Imo penitus necessarium est illud ipsum quod est vitale principium volendi, esse principium intelligendi, ut ostendemus deinde sequenti sect. I. Ergo &c.

25. Angeli non sunt intentionis formalis, sed virtualiter.

Aliud genus compositionis ex partibus intentionis formalis & realis non est asserendum, nisi vbi variarum partium accessione aut decessione colligitur: ut in calore, frigore, & similibus. At in substantia Angeli nulla est. Quare licet in ea sit intentio virtualis per continentiam eminentiam, aut virtutalem plurium, qualis etiam in deo est, qui infinite supereminet gradibus omnibus naturarum creaturarum: non ita formalis, cuius vestigium nullum. Adde quod partes formalis intentionis sunt omnes eiusdem rationis, & quaelibet totam speciem continet. Ergo ut quilibet gradus caloris est calor: sic quaelibet gradus Angeli esset angelus: & vnus angelus esset angelus multi.

26. Non est realis compositio ex essentia & existentia. Imo nec rationalis.

Ceterae compositiones ex substantiis tribui solent, ex essentia & existentia, genere & differentia, natura specifica & indiuiduatione, non sunt reales, sed logicae, seu metaphysicae, de actu distinctionis realis inter extrema. Vel enim sermo est de essentia ut pure possibili: & illa non componit realiter, cum realiter non sit. Vel de actuali: & haec, eo ipso quod actu est, existens est. Quare non praescidit realiter ab existentia, ut a forma distincta: sed existit seipsa formaliter, eo solo quod actu est in rerum natura. Imo nec potest recte concipi compositio rationis inter essentiam actualem & existentiam: quia hoc ipso quod concipitur essentia actualis ut

alterum extremum compositionis, præsuppositum existentia aduenienti, existens est. Prius enim est actu, quam existentia illa ei veluti adiungatur atque adueniat: præsertim si ab illa veluti fluere concipiatur. Hoc autem ipso quod actu est, sufficienter existit. Atque hæc eius est existentia propria & formalis: non autem illa aliena, concepta veluti superveniens. Neque enim essentia actualis existit, quia illa supervenit: sed quia ipsamet per se formaliter, id est, secundum seipsam, actus est in rerum natura extra nihil, & extraneam possibilitatem essendi.

27. Copositio ex genere & diff. essentia, vel ex specie & individuo non est realis.

Genus quoque & differentia rationum tantum distinguuntur tum inter se, tum ab individuo, quæ contrahuntur ad hoc aut illud singulare. Eadem enim res, concepta prout convenit aliquatenus cum pluribus, naturam tamen dissimilibus aliunde; genus est. Differentia, prout ab illis differt. Individuum, prout est hoc aut illud determinatè. Et hoc ipsum quo Michael Angelus v. g. est ens aut substantia, à parte rei spiritale est (neque enim corporeum) & singulare ac determinatum, singulari & determinata actione productum, distinctum à quolibet alio, & immultiplicabile in plura, quæ sint illud ipsum. In vice versa, illud ipsum quo est hoc individuum, à parte rei substantiale & spiritale est. Alioqui non constitueret ens vnde quaque substantiale & spiritale, cuiusmodi est Angelus. Quare huiusmodi gradus, aut rationes metaphysice non præscindunt à parte rei, sed in idem coincidunt, id est, idem omnino sunt in vno eodemque individuo: differuntque tantum ratione seu conceptu, id est, diversis conceptibus expressè concipiuntur, ut posse concipi manifestum est.

28. Probabilis est compositio ex natura & substantia non esse realem.

Adde probabilis esse compositionem quidem ex natura & substantia esse realem in Angelis, ita præter compositionem accidentalem ex natura & variis perfectionibus accidentalibus realiter distinctis, ut intellectibus, volitionibus, speciebus, habitibus, nulla alia realis admittenda sit. Primum, quia Dionys. cap. 1. de cælesti Hierarch. pag. 4. edit. Lansselij, affirmat Angelos esse omnino simplices, & in supremo gradu simplicitaris. Atque nomen Angeli est nomen suppositi, non naturæ solius: & suppositum Angelicum non esset omnino simplex, si constaret ex natura & substantia distincta, vel reali distinctione maiori, ut volunt Albertus & Hurradus: vel minori seu modalis, ut Suarez, Vasquez, & alij plerique malunt. Secundò, quia probabilis est in aliis suppositis Angelo inferioribus substantiam non distingui à parte rei à natura: ut generaliter docent Henricus quodlib. 4. quæst. 4. Ricard. in 3. dist. 6. art. 1. quæst. 1. Scotus in 3. dist. 1. Bassol. Mayron. Licher. & alij Scotistæ eadem dist. Occam quodlib. 4. quæst. 11. Gabriel in 3. dist. 1. quæst. 2. art. 3. dub. 2. & omnes alij Nominales, Durand. in 1. dist.

34. qu. 1. num. 15. Molin. 1. part. quæst. 26. art. 2. disp. 2. Typhanus in lib. de hypostasi & persona. c. 21. Eandemque sententiam quoad omnes substantias immateriales tenent Caietan. 3. p. qu. 2. art. 2. dub. 1. in fine, & D. Thomas 2. p. quæstione 3. art. 3. in fine corp. & fauet Aristoteles lib. 7. Metaphys. textu 21. dicens, Idem est quod quid est, cum eo cuius est. Quod S. Thomas exponit de identitate inter naturam, & substantiam, fauet etiam communiter Patres Græci, qui, ut adductis eorum testimoniis fuisse, & eruditè ostendit Petavius tom. 2. Dogmatum Theologorum, affirmant differentiam inter naturam, & hypostasim consistere solum in modo existendi, *natura τῶν πρῶτων τῶν ὑποστάσεων & non differre τὴν πρῶτην ἀπὸ τῆς δευτέρας*, id est, non reipsa, sed ratione solum; quodque natura, siue *ἑστία* est τὸ τῆς ἑστίας, hoc est, id quod respondet interroganti, quid sit res? At verò *ὑποστάσις τὸ εἶναι ἑστίας*; id est, substantia esse rei significat. Ratio verò eiusdem rei est, quia illud debet subsistere per se, quod est aptum per se subsistere: alioquin aliud est aptum subsistere: & aliud subsistit: & non est idem quod potest subsistere, & quod subsistit; quod est aperte impossibile. Atqui natura substantialis est apta per se subsistere: ergo per se subsistit. Ergo non subsistit per formam, aut modum ex natura rei distinctum. Nam subsistere per aliquid à se distinctum, non est subsistere per se. Et contradictio est in terminis, dicere quod res subsistat per se, & tamen subsistat per formam, aut modum à se distinctum. Ut si quis diceret rem existere per se, & tamen existere formaliter per aliquid à se distinctum, id est, habere formam, seu rationem formalem existentia per aliquid à se distinctum.

Obiici solet primò, quòd in mysterio incarnationis natura humana assumpta fuerit à Verbo sine propria substantia, cuius loco terminatur hypostasi Verbi divini. Ergo substantia humanitatis est aliquid re distinctum ab ipsa, quippe quæ potuit ab illo separari, & sine illo assumi. Similiter autem assumi potuit natura Angelica, iuxta illud Apostoli ad Hebr. 2. v. 16. *Nusquam Angelos apprehendit, sed semen Abrahæ*. Quæ commentatio beneficentia erga homines præ Angelis, vana esset, nisi natura Angelica æque potuisset assumi.

Respondeo verum quidem esse, potuisse assumi hypostaticè naturam Angelicam, ut cum D. Thom. 3. p. quæst. 4. art. 1. ad 3. docent cæteri Theologi communiter: & non inde rectè colligi distinctionem realem maiorem, aut minorem seu modalem (ut vocant) inter naturam assumptibilem, & substantiam cum sufficiat virtualis, qualis est inter virtutem agendi, & exercitium quo carere potest: item inter vnica & vnionem, mobile & motum, & similia, quæ sine accessu vel deperditione alicuius realis distincti possunt naturaliter adesse & abesse: id est, potest res esse, & non agere, non vniri, non

Respondeo autem illam sententiam simpliciter ex mysterio incarnationis.

moreri localiter, non pati seu recipere aliquid &c. Etenim agentia agunt seipsum immediate, siquidem actio ab illis distinguitur, ut multi volunt; debet ab illis immediate exire, & non alia actione intermedia, ne ad eam in infinitum. Similiter recipiunt, seipsum immediate aliquid recipiunt: siquidem passio distinguitur ab illis, & a forma recepta, ut multi volunt; debet saltem ipsa passio immediate recipi, ne sit progressus infinitus in recipiendo quatenus passionem mediantem alia. Sic denique unita seipsum quoque ununtur: siquidem unio aliqua media interponitur, debent saltem immediate uniri unio: atque ita impossibile est unionem omnium ab ipsis distingui. Alioquin aut non unirentur, aut ante omnem unionem suspenderetur unio. Quemadmodum ergo nec unita ununtur seipsum per usum simplicem suae unitivilitatis, possunt tamen carere tali exercitio virtualiter distincto, & agentia vel patientia possunt carere exercitio virtutis activa aut passiva: sic natura substantialis apta & sufficiens per se ad subsistendum, independentem ab altero ut terminante ipsius existentiam: potest carere usu & actualitate talis sufficientiae, licet realiter indistincta: & fieri dependens a divino supposito.

30.
Solvitur alia in qua-
ritia ex mys-
terio Tri-
nitatis.

Obijciatur secundo, naturam divinam non esse sufficientem seipsa formaliter ad subsistendum, sed egere tribus personis realiter distinctis inter se, & virtualiter distinctis ab ipsa. Ergo multo magis natura creata non est seipsa formaliter sufficiens ad subsistendum, sed constituitur formaliter subsistens per aliquid positivum, quod cum non possit distingui tantum virtualiter, & inadaequate a natura, ut divinae hypostases, quia in creatis non datur talis distinctio: debet realiter distingui. Confirmatur, quia quae ununtur in superioribus, dividuntur in inferioribus, propter maiorem ipsorum limitationem & imperfectionem.

Ad primum Respondeo naturam divinam esse seipsa formaliter sufficientem ad subsistendum: & subsistere formaliter per modum essendi ab ipsa realiter indistinctum, qui modus est triplex realiter, non propter essentiae divinae limitationem, & imperfectionem, sed propter summam & inimitabilem perfectionem & communicabilitatem, propter quam est eadem numero in tribus personis, inadaequate tantum a natura distinctis, realiter vero ab invicem. Et quamvis natura divina, praecise sumpta ab illo triplici modo, non sit intrinsece formaliter subsistens (in quo est similis naturis creatis, quae non subsistunt per se formaliter, praecise sumpta sine modo & actualitate essendi per se, terminoque illo & complemento naturali suae existentiae, quo etiam possunt privari, ut in mysterio Incarnationis factum est) tamen sicut natura divina non propterea subsistit per aliquid a se distinctum realiter, sed per illum triplicem modum essendi relativum, & actuum vel pas-

suu ad intra, sine ullo in re distincto superaddito: sic neque modus subsistendi, siue actualitas existendi per se, natura substantialis create, distinguitur ab ipsa realiter. Et verum quidem est quamlibet personam subsistere unum divinum distingui inadaequate a natura: non tamen idem, quia non includuntur formaliter in essentia praecise sumpta: sed quia nulla sigillatim est adaequata toti essentiae, quae propter suam infinitudinem perfectissimam, & summam illimitationem, est communicabilis identice tribus distinctis inter se realiter: quod in creaturis est inimitabile.

Ad confirmationem Respondeo, si ununtur similia quae ununtur in superioribus, dividuntur in inferioribus, propter maiorem ipsorum limitationem & imperfectionem, quae de causa maior debet esse distinctio in creatis inter naturam & hypostasim, quam in divinis: sequitur in supremis Angelis debere ut minimum esse tres hypostases realiter distinctas inter se & a natura. In Angelis vero inferioribus, & in hominibus, & brutis, aliisque corporibus, multo plures, non minus distinctas realiter a natura, quam inter se. Tum quia debent magis distingui in creatis, quam in Deo: tum etiam quia in creatis non datur talis identitas realis extremorum distinctorum realiter inter se, & tamen identificantur in uno tertio. Quare plures illae hypostases create, distinctae realiter inter se, debent aequè distingui a natura. Probatur sequela: quia non erit maior divisio in inferioribus, quam in superioribus, id est, in creatis quam in divinis, inter naturam & hypostasim, & in modo subsistendi: nisi natura distinguatur a parte rei ab hypostasi, & nisi subsistat triplici saltem modo hypostatico realiter distincto. Absurditas vero illius sequela est per se manifesta.

SECTIO IV.

An Angeli sint naturaliter incorruptibiles?

Nota primò, incorruptibile illud dici, quod non modo non corrumpitur, non corrumpetur: sed ne quidem corrumpi potest. Itaque querere, an Angeli sint naturaliter incorruptibiles, est querere, utrum Angeli sint talis naturae, ut corrumpi non possint?

32.
Corruptio
dupliciter
sumitur.

Nota secundo, corruptionem sumi dupliciter. Primò, strictè, pro destructione, aut dissolutione compositi substantialis materiae & formae constantis. Sicut generatio est opposita est effectio compositi substantialis ex materia & forma. Secundo, latius, pro quacunque destititione rei, quae ab esse transit ad non esse. Quo sensu corruptio idem est generatio, ac destitio seu defectio: & incorruptibilitas est identice indefectibilitas.

Nota tertio, tripliciter aliquid posse dici naturaliter indefectibile. Primò, absolute: quia est talis natura, ut per nullam potentiam destrui possit. Secundo, respectu solum

33.
Incorruptibile
sumitur
tripliciter.